

KIEMELÉS P. SLADE-TÓL

„A GYERMEK A DRÁMAJÁTÉKBAN FELFEDEZI AZ ÉLETET ÉS ÖNMAGÁT”

Peter Slade, a drámapedagógia egyik legnagyobb hatású elméleti és gyakorlati mestere. Angliában iskolát teremtett. Az alábbi idézetben cél és módszer sűrűsödik. És milyen fontos, amit megfogalmaz.

„A gyermek a drámajátékban — a görög eredeti kifejezés szerint, a cselekvésben — ha még nincs elrontva, felfedezi az életet és önmagát, mégpedig a létezés fizikai és érzelmi szintjén. A gyakorlatok segítségével ez a felfedezés izgalmassá és személyessé válik. S mivel a drámajáték csoportban zajlik, közösségi élmény birtokába is jut a gyermek. Ahhoz, hogy a személyiség kívánt fejlődéséhez nélkülözhetetlen önismeret és életismeret birtoklásáig eljussunk, két tulajdonságot kell a drámajátéknak kifejlesztenie; az egyik az **abszorpció**, hogy képesek legyenek a gyerekek elmélyülni (felszívódni, abszorbeálódni) a játékban, a szerepben, a szituációban, úgy, hogy közben minden eltérítő gondolatot kizárnak, kirekesztenek magukból, a másik az **őszinteség**, hogy képesek legyenek becsületesen jelen lenni a játékban és szerepben, azaz ne mutogassák magukat, ne jópofáskodjanak. Annyit hozzanak önmagukból, amennyi az elmélyüléssel és őszinteséggel valóságosan bennük van.”

(Slade, Peter: Child Drama. London. 1954.)

GABNAI KATALIN

A RÖGTÖNZÖTT JÁTÉKTÓL AZ ÉLETJÁTÉK KÜSZÖBÉIG

AZ ÍGY RENDEZTEM GYEREKEKKEL kötetből (1983) emeltük át Gabnai Katalin műhelytanulmányának alább közölt részét. A kötet ma már hozzáférhetetlen, a tanulmány viszont időszerű.

Hamarosan eljön az az idő, amikor kézikönyvek serege sorjázhatja majd azokat a gyakorlatokat, amelyek megkönnyítik a drámajáték-vezetők napi munkáját. Már most rendelkezünk néhány olyan kiadvánnyal, amelyekben a különböző típusú játékok és gyakorlatok rendszerezve szerepelnek, végszükség esetén pedig maga a játékvezető is kitalálhat olyan játékvariánsokat, melyek csoportjának szükségesek és érdekesek lesznek.

A játékosok ritkán kérdezik meg, hogy egy-egy gyakorlat mire jó: örülnek, ha érdekes, sziszegnek, ha néhez, abbahagyják, ha unalmas. A vezető azonban meg kell hogy kérdőjelezzen minden játékot: mire jó ez? És még azon kívül?

A készségfejlesztő játékok hasznát ma már nem vitatja senki. Ám ezek egynémelyike hamar mechanikus-sá válik, ha nem találunk hozzá olyan hordozó szerkezetet, olyan drámai mozzanatot, amelynek eljátszása, újratemtése újra és újra érdekessé lesz játszóknak és nézők előtt egyaránt. A dramatikus improvizáció, legyen az némajáték vagy szöveges rögtönzés, összegyűjti, munkába állítja, s miközben szinte vizsgáztatja, tovább is fejleszti mindazon készségeket, melyeket az előkészítő gyakorlatok során már felébresztettünk. S az igazi örömök sora itt kezdődik.

Hogy is kezdődik ilyenkor a játék?

A szerepvállalás pillanata után megjelenik valami (pl. báb) vagy valaki, megjelennek valakik, itt és most, a semmiből teremődik egy új világ, s tart egészen addig, amíg a „mintha” szabályai érvényesek, s az elindított cselekvésütem — melynek térbeli és időbeli ritmusképlete jó esetben tökéletesen harmonikus az akció indulathullámaival — befejeződik.

Az egész néha olyan egyszerű, hogy a szemlélő maga sem érti, mi rázta meg, hiszen az előtte álló színész csak felemelte a kezét s aztán leeresztette. Talán nem is a szemlélőnek kell ezt értenie, hanem annak, aki a hatás kiváltására tudatosan törekszik.

Megalkotok, létrehozok egy drámai egységet, melynek elemei együttvéve elindítanak egy asszociációs sort a tudatban, olykor a tudathatáron, s tudnom kell, mi az a mozzanat, mi az a hang vagy mondattöredék, mely a közönség gondolatait az általam kívánt irányba továbbblendíti. Ez a rendező dolga s a színészé.

Már egészen kicsi gyereknél, nyolc- kilenc éves kor körül meg lehet kívánni, hogy — saját örömeire is — érezze és tartsa a dramatikus rögtönzés ideje alatt azt a ritmust, mely hol térben, hol időben hozva létre sűrűsödési pontokat, biztos szerkezetet ad a játéknak, ívet a cselekvésnek.

Meszeszerűen egyszerű ez. Valami — egy folt a fehér papíron, egy hang a csendből kiváltan, egy felöltő indulat az emberben, egy felismerés, egy tárgy a szobában, figyelmem középpontjába kerül — elkezd lenni. Telik az idő, kiegészítésre vár, valakire vagy valamire. S mikor az megjelenik, már egy új állapottal van dolgunk, mely ha meg-megbillen valahol, újbóli történést kíván, egészen addig, míg egy átmeneti nyugalmi helyzet be nem következik.